

ב. בתחילת ליל י"ד בניסן בודקים את החמץ, וזמן הבדיקה הוא מצאת הכוכבים, וראוי למהר ולבדוק מיד כדי שלא יתרשל במצוה זו ולא ישכחנה, ויכול להתחיל לבדוק אע"פ שיש עדיין קצת אור יום (שו"ע סי' תלא ס"א, משנ"ב סק"א), ובמקומות שנהגו להתפלל רק לאחר צאת הכוכבים ימהרו לבדוק מיד לאחר התפילה (ראה משנ"ב סק"ח).

ג. חצי שעה קודם זמן הבדיקה אסור להתחיל במלאכה, ואם התחיל קודם לכן, כשמוגיע זמן הבדיקה צריך להפסיק ולבדוק (שו"ע שם ס"ב, משנ"ב סק"י).

ד. אסור להתחיל לאכול סעודה של פת או מיני מזונות חצי שעה לפני זמן הבדיקה (שו"ע ס"ב, משנ"ב סק"ה), ואם התחיל קודם לכן, כשמוגיע זמן הבדיקה צריך להפסיק ולבדוק (משנ"ב סק"י). אך מותר לטעום פת פחות מכביצה, או פירות אפילו יותר מכביצה (משנ"ב סק"ו), ומכל מקום אין לאחר את הבדיקה על ידי אכילה מרובה (ביה"ל שם).

ה. גם בלימוד תורה אין להתחיל בתוך חצי שעה שלפני זמן הבדיקה, אמנם אם יש שיעור בבית הכנסת אין צריך לבטלו, ובלבד שלא יעסקו בעיון ופלפול (משנ"ב סק"ז), ולאחר השיעור ימהרו לבתיהם לבדוק. ואם התחיל מבעוד יום, יש אומרים שצריך להפסיק ולבדוק, והמיקל לא הפסיד (חיי אדם כלל קיט ה"ז).

ו. נוהגים שבני הבית מניחים עשרה פתיתים של חמץ בכמה מקומות בבית כדי שימצאם הבודק בבדיקתו (רמ"א סי' תלב ס"ב), אבל צריך להזהר שיהיו הפתיתים קשים שאינם מתפוררים, ושיהיה בכל אחד מהם פחות מכזית, וכן יזהרו להניח את הפתיתים במקום משומר מתנוקות ועכברים כדי שלא יאבדו (משנ"ב ס"ק יב), וכן שאר החמץ שבביתו יניחנו במקום שמור מזמן שמתחיל בבדיקה (משנ"ב סי' תלד סק"א).

ז. הבדיקה צריכה להיות לאור הנר, וצריך שיהיה נר יחידי של שיעור וכדו', אך לא יבדוק לאור אבוקה או בנר של שמן (שו"ע סי' תלג ס"ב), ואם בדק באבוקה לא עלתה לו הבדיקה וצריך לחזור ולבדוק בנר כשר, ואם בדק בנר של שמן נחלקו האחרונים אם צריך לחזור ולבדוק בנר של שיעור (משנ"ב סק"י).

ח. צריך לבדוק בכל מקום שיש לחוש שנכנסו לשם עם חמץ (שם ס"ג), וכן בכיסי הבגדים שיתכן שהכניסו בהם חמץ, וכן בכיסי הבגדים של ילדים, ולכל הפחות ינערים. ואם יש חשש שהכניסו בהם חמץ לאחר הבדיקה, ינערים שוב בשעת הביעור (רמ"א שם ס"א, משנ"ב ס"ק מח).

ט. לפני הבדיקה מברך 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו על ביעור חמץ' (שו"ע סי' תלב ס"א), ונכון ליטול ידיו קודם הברכה משום נקיות (משנ"ב סק"ב), ונכון לכוין בברכתו גם על שריפת החמץ שישרוף למחר (ראה שיע"ת שם סק"א).

י. אם טעה בנוסח הברכה ואמר 'על בדיקת חמץ' לא יצא, וצריך לחזור ולברך 'על ביעור חמץ', אבל אם אמר 'לבער חמץ' יצא בברכה זו (פמ"ג שם א"א סק"א).

יא. אין להפסיק בדיבור בין הברכה לתחילת הבדיקה (שו"ע שם), ואם הפסיק בדברים שאינם מעניין הבדיקה צריך לחזור ולברך, אבל אם הפסיק בדיבור מעניין הבדיקה אינו חוזר ומברך (משנ"ב סק"ה).

יב. גם לאחר שהתחיל בבדיקה ראוי שלא ידבר בדברים שאינם מעניין הבדיקה, כדי שישים ליבו לבדוק כראוי (שו"ע שם), ואם דיבר אינו צריך לחזור ולברך. ובדברים שהם צורך הבדיקה יכול לדבר לכתחילה כיון שכבר התחיל בבדיקה (משנ"ב סק"ו).

יג. מי שיש לו כמה בתים צריך לבדוק את כולם, ויברך פעם אחת על כולם, וההליכה מבית לבית אינה נחשבת הפסק (שו"ע שם ס"ב, משנ"ב סק"ז).

יד. השוכר בית מחבירו חייב בבדיקתו, ואפילו אם עדיין לא נכנס לגור בו, אם כבר קיבל מהמשכיר את המפתח חייב לבדוק, והמשכיר פטור מבדיקת בית זה, אך אם עדיין לא מסר את המפתח לשוכר, המשכיר חייב לבדוק (שו"ע סי' תלו ס"א).

טו. אם יש לבעל הבית טורח לבדוק בעצמו את כל הבית, יכול למנות מבני הבית או אחרים שיבדקו כל אחד במקום אחר, ובעל הבית יוציא את כולם בברכתו, ומכל מקום יעסוק גם הוא בבדיקה, מפני שמצוה בו יותר מבשלוחו. לכתחילה צריך לבדוק על ידי גברים שהגיעו למצוות, ובדיעבד יכול לסמוך גם על בדיקה של נשים וקטנים (שו"ע סי' תלב ס"ב, משנ"ב סק"ח).

טז. לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שלא מצא בבדיקתו, וצריך להבין את נוסח הביטול וענינו, ואם אינו מבין ארמית יאמר את הביטול בלשון הקודש או בכל לשון שמבין, ולא יאמרנו כנוסח של תפילה וכדו' (שו"ע סי' תלד ס"ב, משנ"ב סק"ט).

יז. אם לא מצא בבדיקתו את אחד הפתיתים אינו צריך לחזור ולבדוק, אלא יבטלנו בפיו (שע"ת סי' תלב סק"א).

יח. צריך להניח את הפתיתים ושאר החמץ שנותר בביתו במקום שמור מילדים ומעכברים כדי שלא יאבד (שו"ע סי' תלד ס"א).

